

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

НАРОДНА ХОРЕОГРАФІЯ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ

*Посібник для керівників
хореографічних колективів*

Рекомендовано до друку методичною секцією хореографів та фольклористів навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Тернопільській області.

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

ХОРОВОДИ

“Як усі інші види мистецтва, танець відображає дійсність, що нас оточує, розкриває навколишнє життя у всіх його проявах”.

Андрій Гуменюк

Народне танцювальне мистецтво сягає часів первісного ладу, коли наші пращури поклонялися явищам природи, обожествляли їх, наділяли рисами людського характеру. Вшановуючи їх, вони здійснювали обряди, пов'язані з магічними діями, під час яких здійснювали різні заклинання, замовляння, ворожіння. В народних обрядах особлива роль надавалася пісням, танцям та інструментальній музиці, що становили художнє оформлення обрядів.

Однією з найдавніших форм народного танцювального мистецтва є хороводи. Виконання хороводів було неподільно пов'язане із народним календарем: зустріч Нового року, весни, початку літа тощо. Тому умовно їх можна поділити на такі цикли: зимовий, весняний, русальний, купальський, осінній.

Хоровод як танець формувався протягом віків. На його самобутність впливали певні географічні, історичні, соціально-економічні умови. А сам танець утворився внаслідок розширення дії народних ігор та ігрищ, що були невід'ємною частиною звичаєвості, обрядовості в язичницьких уявленнях різних етнічних груп людей. Відповідно до цього виникло й безліч місцевих, локальних варіантів хороводу, що зрештою стали основою національного музично-хореографічного фольклору.

На Наддніпрянщині, Поділлі, Волині хороводи називають веснянками, в Галичині – гаївками, гагілками, ягілками, маївками тощо, в деяких надбужанських, забужанських селах та на Волині – рогульками (ругуленьками), на Слобожанщині, Чернігівщині, Сумщині – карагодами. Зазначимо, що назва “гаївка” походить від слова “гай”, а “ягілка” від назви латинського весняного бога сонця Ягело, який трансформувався в Україні на бога Ярила.

Весну у слов'янських народів зустрічали урочисто, радісно, святково, з піснями, іграми, розвагами, танцями, які народ назвав надзвичайно поетично і

образно – веснянками.

Традиційно веснянки співали і водили лише дівчата. Дівчата нерідко порівнюються з красним сонцем (чи не відгомін це матріархату?) і були в давнину призвідницями багатьох весняних русальських, купальських ігрищ.

Пізніше в хороводах, точніше в хороводських іграх, беруть участь і парубки (про це свідчать тексти багатьох хороводних ігор). Інколи роль батька, матері грали літні чоловіки та жінки.

Діти завжди були присутні на цих народних святах. Дорослі часто ставили їх у кінець хороводу “аби вчилися звичаю”.

У хороводах присутні майже всі елементи хореографічного малюнка: гурт, ряд, півколо, коло, два кола, що рухаються в протилежних напрямках, звивиста або спіралеподібна лінія, “вісімка”, “ворота”, різноманітні “зірочки”, “плетіння” тощо.

У більшості хороводів учасники утворюють коло. Побравшись за руки, вони під власний спів ідуть за чи проти ходу годинникової стрілки. Танцювальна лексика хороводів не є складною. Це простий і перемінний крок, доріжка, вихилас, потрійний притуп та ін.

Значно поживляють хороводи солісти-танцюристи, які, як правило, знаходяться у центрі кола, півкола, чи поміж окремими лініями. Вони за допомогою певних рухів, жестів, поз і виразної міміки відтворюють зміст хороводу.

Так, у хороводах, що відображають процес праці, основну роль відіграє пантоміма-ілюстрація.

ПРОСО

Це чи не найдавніший хоровод, що тісно пов’язаний з весняною обрядовістю.

Домінуюча роль у цьому хороводі належить музиці та поезії, що дає можливість для вільної хореографічної імпровізації: різноманітні ходи, притупи, виробничо-ілюстративні рухи.

Не поспішаючи

А ми по-ле-ви-о-рем, ви-о-рем,
ой Лед, Ле-дом, ви-о-рем, ви-о-рем.